

зміни (ціні, прибуток, розміщення ресурсів), а і може бути використана для розробки і ефективних програм і для прийняття важливих економічних рішень.

На нашу думку, для повоєнного розвитку економіки, при впровадженні будь-яких фінансових технологій, необхідно враховувати поведінку суб'єктів ринку. Поведінку яка може бути як раціональною, так ірраціональною і, це є важливим фактором при впровадженні тих чи інших технологій.

Список використаних джерел :

1. Танклевська Н.С., Повод Т.М. Поведінкова економіка: етимологія, сутність, теорія. *Науковий вісник льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право.* Вип. 34. 2021. С. 38-46. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/6213> (дата звернення 10.11.2023).
2. Кизима Т.О. Поведінкові фінанси у концепціях класичної та інституціональної теорій. *Світ фінансів.* Тернопіль, 2013. Вип. 3. С. 7-18. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/12096> (дата звернення 10.11.2023).
3. Пилипенко Н. М., Беляєва В. В. Можливості застосування інструментарію поведінкової економіки при проведенні економічної політики в Україні. *Економіка та держава.* Київ, 2019. № 5. С. 95-100.
4. Прочан А. О. Аналіз теорій поведінкової економіки. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.* Запоріжжя, 2014. № 5(80). С. 107-110. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2014/5_2014/21.pdf (дата звернення 10.11.2023).
5. Kahneman D., Tversky A. Advances in prospect theory : Cumulative representation of uncertainty. *Journal of Risk and Uncertainty*, 1992. № 4. С. 297–323.
6. Повод Т. М., Адвокатова Н. О. Поведінкова економіка: сутність та концептуалізація поняття. *Таврійський науковий вісник. Серія: економіка.* Херсон, 2020. Вип. 2. С. 213-221. URL: <http://dspace.ksau.kherson.ua/handle/123456789/3971> (дата звернення 10.11.2023).

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ПОЛІТИКОЮ БАНКУ

Попова Л. М., д-р юрид. наук, канд. екон. наук, Крайник О. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Нині, коли російська федерація здійснює повномасштабне вторгнення на територію суверенної незалежної України, наша країна повинна не тільки захищатися на фронті, а використовувати ефективні інструменти впливу на соціальні, економічні та політичні процеси в середині країни. Питання фінансової політики, зокрема, проблеми її реалізації в банках та питання управління фінансовою політикою банку в сучасних умовах є досить актуальними через те, що фінансова безпека є однією з найважливіших складових національної безпеки [9; 10, с. 26-29].

Задля кращого розуміння, що означає управління фінансовою політикою, доцільно дослідити поняття «фінансова політика» (табл.1).

Підхід вчених до визначення поняття «фінансова політика»

№	Автор	Підручник	Визначення	Особливості
1.	Кириленко О. П. [3]	Підручник «Місцеві фінанси»	Цілеспрямована діяльність держави та інших суб'єктів господарювання у сфері формування, розподілу та використання фінансових ресурсів для досягнення поставленої мети.	Автори трактують сутність поняття залежно від рівня реалізації на макрорівень, мікрорівень та міжнародний рівень.
2.	Юрій С. І., Федосов В. М. [144]	Підручник «Теорія фінансів»	Система заходів, які здійснюються державою з метою управління процесом утворення, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів в окремих регіонах та інших адміністративно-територіальних одиницях.	Основне місце в системі цих заходів належить фінансовій допомозі з боку уряду органам влади тих територій, які мають недостатні фінансові ресурси для виконання покладених на них обов'язків.
3.	Гушло Ю. Ю. [0]	Дисертаційна робота	Частина банківської політики, що є сукупністю принципів, методів та технологій організації внутрішніх та зовнішніх економічних відносин у сфері фінансів по цілеспрямованому формуванню та трансформації фінансових ресурсів для досягнення цілей функціонування банку в умовах невизначеності.	Принципи, методи та організація відносин банківської діяльності спрямовані на забезпечення фінансової стабільності та досягнення стратегічних цілей банку.
4.	Ткаченко І. П. [13]	Конспект лекцій із дисципліни «Фінансовий менеджмент»	Один із етапів формування фінансової стратегії підприємства, це форма реалізації цільової функції загальної стратегії фінансового розвитку підприємства в розрізі окремих аспектів фінансової діяльності.	Значне місце відводиться процесу, який враховує загальні цілі фінансового розвитку підприємства та вимагає реалізації цих цілей через конкретні дії в різних аспектах фінансової діяльності.
5.	Петровська І. О. [7]	Навчальний посібник «Фінанси»	Спосіб впливу фінансових відносин на економічний і соціальний розвиток суспільства, який безпосередньо залежить від характеру виробництва і сутності виробничих відносин, проявляється у системі форм і методів мобілізації фінансових ресурсів та їх розподілі.	Наголошується на важливості мобілізації фінансових ресурсів та їх стратегічному розподілі.

Отже, фінансова політика є фундаментом ефективного господарювання. Фінансову політику доцільно розглядати як комплекс заходів, що спрямовані на досягнення певних цілей суб'єкта господарювання, враховуючи внутрішні та

зовнішні фактори. Проаналізувавши підходи різних вчених до визначення поняття «фінансова політика», можна сказати, що воно має досить широке коло для використання. Найбільшу увагу науковці зосереджують на фінансовій політиці держави, фінансовій політиці підприємства та фінансовій політиці банку.

Основною метою управління фінансовою політикою банку є максимізація прибутку та збільшення фінансової рентабельності організації [8].

Крейдич І. М., Єрешко Ю. О., Товмасян В. Р. [4] вважають, що управління фінансовою політикою банку розглядається у здійсненні фінансового менеджменту як безперервного циклічного процесу шляхом розробки стратегій, політичних цілей, прийняття рішень і пошуку альтернатив. Тому належне функціонування управлінської системи опосередковується наявністю чіткого керівництва до дії. На думку Малахова О. Л., Михайлюк Р. В., основними завданнями управління фінансовою політикою банку є [5]: формування необхідної величини фінансових ресурсів; використання методів та способів найбільш ефективного використання фінансових ресурсів; оптимізація грошових потоків організації; зведення до мінімуму витрат організації; стійкі темпи зростання економічного потенціалу організації; гарантування прибутковості та економічної ефективності; закріплення стійких позицій на ринку.

Відповідно до стратегічних напрямів діяльності державних банків на період дій воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки, які були схвалені розпорядженням Кабінету Міністрів України 7 травня 2022 року [11], перед банками постало завдання досягнення ряду стратегічних цілей фінансової політики банку:

- 1) забезпечення фінансової підтримки центральних галузей економіки та критичної інфраструктури;
- 2) забезпечення доступу банківських послуг для захисту прав споживачів;
- 3) створення умов для оперативного відновлення надання банківських послуг у повному обсязі;
- 4) вдосконалення системи фізичної безпеки для центрального апарату та відокремлених підрозділів банку;
- 5) впровадження заходів, спрямованих на зниження ризиків, включаючи безпеку банку;
- 6) контроль за ефективними видами загроз, та заходи щодо ліквідації або мінімізації наслідків кризових ситуацій;
- 7) забезпечення безперебійної та ефективної роботи керівників банку для управління ситуаціями та прийняття важливих управлінських рішень;
- 8) збереження фінансової стійкості тощо.

Протягом терміну воєнних дій надзвичайно знизилась економічна активність в Україні через різні фактори, такі як призупинення діяльності роботи підприємств, установ, організацій, у тому числі, фінансових структур, блокування доступу до ринків збуту, порушення логістичних шляхів, масовий виїзд українців за кордон та руйнування інфраструктури країни. Падіння

економіки склало від 30% до 50%, що вплинуло на збільшення фіскального дефіциту [8]. Зараз складно оцінити точну величину цих дисбалансів, але безперервно зростають розриви між видатками та надходженнями. Значний ризик став стимулюючим фактором для приватних інвестицій у виробничу потужність та модернізацію, особливо без відповідних гарантій безпеки з боку держави. Відновлення таких інвестицій у найближчому майбутньому малоймовірно. У регіонах, де тривають активні бойові дії, активи зазнали серйозних втрат, а багато фінансових ресурсів було втрачено через невиконання кредитів та відсотків з їхнього обслуговування.

Загалом, попри збитки від війни, згідно офіційних даних, банки були прибутковими у 2022 році, а в 2023 році прибутки навіть дещо зросли [2]. Основною причиною цього є високі процентні доходи від вкладень у високоліквідні активи. У відповідь на кризу банки переорієнтовані на менш ризикові інструменти, які зазвичай генерують великі доходи під час періодів високих процентних ставок. Прибутки від кредитування бізнесу залишилися стійкими. Ця значна процентна маржа дозволила банкам зберегти прибутковість навіть при зростанні вартості фондування, що забезпечує банкам комфорт перед можливим зниженням процентних ставок. Тож ризики їх прибутковості залишаються незначними.

Для покращення фінансових результатів необхідно передбачити у фінансовому плануванні виконання наступних пріоритетних завдань: зростання доходів від платежів та кредитування фізичних та юридичних осіб; продовження зниження вартості пасивів банку; формування системи скорочення витрат; формування ефективних програм управління ризиками; формування ефективної системи безперервного моніторингу фінансового стану банку; формування соціально відповідального корпоративного бізнесу; використання фінансового контролінгу для удосконалення управління фінансовою політикою в банку [12].

У багатьох країнах світу контролінгові системи широко використовуються у банківській діяльності. Українські банки знаходяться на початковому етапі впровадження в діяльність контролінгових систем.

Система контролінгу фінансової політики є сукупністю усіх елементів, підсистем та комунікацій між ними, а також процесів, створених для підтримки заданих характеристик функціонування організацій.

Основним етапом впровадження системи контролінгу в АТ КБ «ПриватБанк» є сприяння керівництву банку в прийманні правильних, обґрунтованих рішень, створених для досягнення стратегічних цілей банку. Система контролінгу в банку має включати наступні підсистеми та елементи: 1) методологія контролінгу; 2) процес контролінгу; 3) структура контролінгу; 4) техніка контролінгу.

На сьогодні АТ КБ «ПриватБанком» для оцінки та управління фінансовою політикою використовуються ключові індикатори ризику, бази внутрішніх та зовнішніх чинників, сценарний аналіз, аналіз результатів перевірок підрозділів внутрішнього аудиту та звітів зовнішніх аудиторів, аналіз

змін в діяльності банку та ризиків впровадження нових продуктів тощо. Також у банку реалізована трирівнева система контролінгу (табл. 2).

Таблиця 2

Система контролінгу АТ КБ «ПриватБанк»

№	Елементи	Роль контролінгу
1	Планування	Розробка методів планування, координація робіт з планування на всіх рівнях функціональних підрозділів.
2	Організація	Облік та забезпечення взаємодії всіх функціональних підрозділів
3	Стимулювання	Створення передумов виконання поставлених завдань та оцінка результатів діяльності
4	Контроль і регулювання	Порівняння планових та фактичних показників результативності діяльності
5	Інформаційні потоки	Оцінка досягнення мети, визначення відхилень фактичних та планових показників

Розроблено автором на основі [6]

Впровадження системи контролінгу фінансової політики в АТ КБ «ПриватБанк» підвищує ефективність банківської діяльності. Контролінг не ототожнюється з контролем, бо головною функцією контролю є оцінка факторів, що відбулися, а контролінг націлений на перспективу. Слід також зазначити, що при цьому контролінг виконує визначені контрольні функції.

Таким чином, термін «фінансова політика» широко застосовується у різних сферах економічної діяльності. Найчастіше його пов'язують із управлінням фінансовими ресурсами, але фінансова політика є багатогранною з точки зору можливостей її впровадження. Аналіз наукових підходів до тлумачення терміну «фінансова політика» свідчить, що це – система заходів, спрямованих на ефективне ведення економічної діяльності через формування, використання, розподіл та перерозподіл фінансових ресурсів у відповідності до визначених завдань.

Встановлено, що для для удосконалення управління фінансовою політикою в банку та покращення фінансових результатів у фінансовому плануванні необхідно передбачити виконання ряду пріоритетних завдань, одним з яких є використання фінансового контролінгу. Не зважаючи на той факт, що Українські банки знаходяться переважно на початковому етапі впровадження в діяльність контролінгових систем у порівнянні з іншими країнами, однак у АТ КБ «ПриватБанку» реалізована трирівнева система контролінгу. Аналіз контролінгу показав, що використання системи контролю та оптимізації використання фінансових ресурсів є необхідною складовою управління фінансової політики банку.

Список використаної літератури:

1. Гушло Ю.Ю. Науково-методичні засади стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності :дис. д-ра філософії. 2021. 243 с.*URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83803>*.

2. Звіт про фінансову стабільність: Національний банк України, червень 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H1.pdf?v=4
3. Кириленко О.П. *Місцеві фінанси*. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ. 2014. 448 с.
4. Крейдич І. М., Єрешко Ю. О., Товмасян В. Р. *Сутність та економічна природа фінансової політики підприємства*. Економічний вісник НТУУ «КПІ», 2020. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/41427/1/EV-2020-17_p17-33.pdf
5. Малахова О.Л., Михайлюк Р.В. *Управління фінансовою стійкістю банків: навч. посіб.* Тернопіль: Вектор. 2011. 300 с.
6. Михайличенко Н. М., Назаренко О. С. Становлення банківського контролінгу в Україні та світі як приклад успішної експансії контролінгу «вшир». Економічний вісник Донбасу. 2016. № 3 (45). С. 99-104. URL: [http://www.evd-journal.org/download/2016/3\(45\)/pdf/12-Mihailichenko.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2016/3(45)/pdf/12-Mihailichenko.pdf)
7. Петровська І. О. *Фінанси : навч. посіб. 2-ге вид. перероб. і допов.* Київ : ЦНЛ, 2002. 300 с.
8. Половина українців перестали платити за кредитами. Фінансовий клуб. URL: <https://finclub.net/ua/news/polovyna-ukraintsiv-perestaly-platyty-za-kredytamy.html>.
9. Попова Л.М., Гордієнко К. Правове регулювання використання fintech та blockchain у банківському секторі України. *Вісник ЛННІ ім. Е. О. Дідоренка: науковий журнал*. Випуск 2 (94). Сєверодонецьк: ЛДУВС імені Е. О. Дідоренка, 2023. Вип. 3 (103), с. 142-154.
10. Porova Liliya, Larkin Stephen. National security: challenges and priorities. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми розвитку ринку фінансових послуг», м. Харків, 17 листопада 2022 р. Харків: Харк. нац. ун-т будів. та архіт., 2022. 106 с.
11. Про схвалення основних (стратегічних) напрямів діяльності банків державного сектору на період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 7.05.2022 р. № 356-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356-2022-%D1%80#Text>
12. Росола У. В., Щока Н. І., Ярмолюк М. С. *Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України*. Науковий вісник Мукачівського державного університету, Серія Економіка. Випуск 1(9). 2018. URL: [https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2018_Issue_1\(9\)_181-188.pdf](https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2018_Issue_1(9)_181-188.pdf)
13. Ткаченко І.П. *Фінансовий менеджмент : конспект лекцій для магістрів зі спеціальності 073 Менеджмент*. Кам'янське : ДДТУ, 2017. 230 с.
14. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. *Теорія фінансів : підручник*. Київ. Центр учбової літератури, 2010. 576 с.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Попова Л. М., д-р юрид. наук, канд. екон. наук, Степаненко В. М., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Згідно з чинним законодавством від реальних економічних та фінансових можливостей держави залежить стратегія громадської безпеки та цивільного захисту нашої країни, інформаційної та кібербезпеки, оборонно-промислового